

การพัฒนาความสามารถแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสี่ โดยใช้เทคนิคการสอน “ตารางเสียงสัมผัส” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 A development of student's Composing Klon-si through Techniques for teaching “Rhyme Tables” for Prathomsuksa 4 Students

ภาณุพงศ์ ธงศรี^{1*} Panoopong Thongsee¹

¹โรงเรียนบ้านคำสมอ(ศรีศึกษา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1

Ban Kham Samo School (Sri Sueksa) under the Office of Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area 1

* Corresponding author email: Pisan816@gmail.com

(Received: 4 January 2023, Revised: 15 February 2023, Accepted: 7 April 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสี่ใช้เทคนิคการสอนแบบ “ตารางเสียงสัมผัส” ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสี่ ก่อนและหลังการใช้เทคนิคการสอนแบบ “ตารางเสียงสัมผัส” 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านคำสมอ(ศรีศึกษา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบประเมินความสามารถในการแต่งคำประพันธ์กลอนสี่ แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติ Nonparametric Test แบบ The Wilcoxon signed Rank test

ผลการวิจัยพบว่า 1) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสี่ โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ “ตารางเสียงสัมผัส” มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 80/80.56 2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้เรียนผ่านเทคนิคการสอนแบบ “ตารางเสียงสัมผัส” มีความสามารถในการแต่งกลอนสี่หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้รับการจัดการเรียนรู้การแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสี่ โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ “ตารางเสียงสัมผัส” มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: กลอนสี่, เทคนิคการสอนแบบ “ตารางเสียงสัมผัส”, ทักษะการแต่งบทร้อยกรอง

ABSTRACT

This research aims to 1) to develop lesson plans a Techniques for teaching “Rhyme Tables” to have an efficiency of 80/80 for Pratomsuksa 4 students 2) compare the ability to compose poems in the Klon-si of Prathomsuksa 4 before and after receiving Techniques for teaching “Rhyme Tables” and 3) assess Prathomsuksa 4 satisfactions. The samples were 9 students from Prathom Suksa 4 at Ban Kham Samo School (Sri Sueksa) under the Office of Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area 1, studying in the first semester of the academic year 2022, selected by the purposive sampling method. The research tools include lesson plans, a skills assessment form, and a satisfaction questionnaire. Statistics used in the research include percentage, average, and standard deviation and a nonparametric test, the Wilcoxon Signed Rank test.

The result shows that 1) the efficiency levels of Techniques for teaching “Rhyme Tables” which it was developed were 80 and 80.56. 2) The ability to compose a Klon-si of the Prathomsuksa 4 with teaching “Rhyme Tables”, it was statistically significantly higher than before class at 0.05 level. 3) The overall satisfaction of the Prathomsuksa 4 with the Techniques for teaching “Rhyme Tables” was a high level.

Keywords: Klon-si, Techniques for teaching “Rhyme Tables”, Poetry Writing Skills

บทนำ

ภาษาไทย ถือเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร ก่อให้เกิดความเข้าใจในการสื่อสารที่ตรงกันเป็นเครื่องมือในการแสดงความคิด ความต้องการ และความรู้สึก โดยคำในภาษาไทยประกอบด้วยพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ความหมาย และประโยค นอกจากนี้ คุณภาพเสียงของคำในภาษาไทย ยังเป็นภาษาดนตรี มีความหนักแน่น และเบา ประกอบด้วยความรู้สึก พร้อมทั้งมีลำดับชั้นของภาษา ซึ่งต้องสอดคล้องกับโอกาส สถานที่ และผู้คนที่ใช้นั้นการใช้ภาษาตามสภาพสังคมและเศรษฐกิจ จึงเป็นทักษะที่ผู้ใช้ต้องฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ ไม่ว่าจะเป็นการอ่าน การเขียน การพูด การฟัง และการดู สื่อทั้งหมดจะต้องใช้ให้ถูกต้องตามมาตรฐานของภาษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563)

ในแผนปฏิบัติการด้านนโยบายภาษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2564 - 2565) โดยราชบัณฑิตยสภา (2564) ชี้ว่าในปัจจุบันการเรียนการสอนภาษาไทยยังขาดประสิทธิภาพ เนื่องจากขาดการศึกษาค้นคว้าเนื้อหาองค์ความรู้ด้านภาษาไทยเชิงลึกอย่างถูกต้องชัดเจน และเป็นการเรียนการสอนที่ยังไม่สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ภาษาของมนุษย์ที่ควรเริ่มต้นจากการฟัง พูด อ่าน และเขียนตามลำดับ การเรียนการสอนจึงควรเน้นการเรียนรู้ทักษะการใช้ภาษามากกว่าการเรียนรู้ที่เน้นไวยากรณ์ ซึ่งทำให้เด็กเบื่อการเรียนภาษาไทย ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตกต่ำในทุกรายวิชาที่เรียน นอกจากนี้ ยังมีความบกพร่องในการใช้ภาษาไทยมาตรฐาน จนทำให้การสื่อสารขาดประสิทธิภาพหรือใช้คำพูดไม่เหมาะสมในที่สาธารณะนำไปสู่ทัศนคติที่ไม่ดีต่อกันด้วย

เหตุผลดังกล่าวจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยของคนในชาติ ให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น

ทักษะในศตวรรษที่ 21 ให้ความสำคัญกับทักษะการอ่าน การเขียน และคณิตศาสตร์ ด้วยมีความสำคัญในการติดต่อสื่อสาร พร้อมทั้งเป็นส่วนหนึ่งในการบันทึกข้อมูลความรู้ และการสร้างความคิดสร้างสรรค์ ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของกระทรวงศึกษาธิการ (2553) ระบุชัดเจนว่า นักเรียนที่ได้เรียนหลักการใช้ภาษาไทย จะต้องได้ศึกษา ธรรมชาติ และกฎเกณฑ์ของภาษาไทย การใช้ภาษาให้ถูกต้องเหมาะสมกับโอกาสและบุคคล การแต่งบทประพันธ์ประเภทต่าง ๆ และอิทธิพลของภาษาต่างประเทศในภาษาไทยซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของคนไทย ซึ่งเป็นคนเจ้าบท เจ้ากลอน ดังจะเห็นได้จากวรรณคดีไทย เรื่องต่าง ๆ เช่น ขุนช้างขุนแผน ลิลิตพระลอ พร้อมทั้งมีการประดิษฐ์ สร้างสรรค์ฉันทลักษณ์อันเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เช่น กลบทสิริวิบูลกิตติ แสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองของภาษาไทยที่มีมาอย่างยาวนาน

การแต่งบทประพันธ์ ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีการจัดลำดับไว้ตามความเหมาะสมตามวัยของผู้เรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3 ผู้เรียนต้องสามารถต่อคำ บอกลักษณะ แต่งคำคล้องจอง และแต่งคำขวัญสั้น ๆ ได้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้เรียนต้องสามารถแต่งกลอนสี่ได้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้เรียนต้องสามารถแต่งกาพย์ยานี 11 ได้ และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้เรียนต้องสามารถแต่งกลอนสุภาพได้ พร้อมกันนั้นในการแข่งขันศิลปหัตถกรรมนักเรียน ด้านทักษะภาษาไทย ยังมีการแข่งขันกวีเยาวชนคนรุ่นใหม่ โดยในระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย แข่งขันการแต่งกลอน 4 จำนวน 4 บท ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น แข่งขันการแต่งกาพย์ยานี 11 จำนวน 6 บท ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แข่งขันการแต่งโคลงสี่สุภาพ จำนวน 4 บท เห็นได้ว่าในส่วนของหน่วยงานทางด้านการศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการแต่งบทประพันธ์ เพื่อส่งเสริมทักษะทางภาษาให้กับผู้เรียนอยู่มาก

โรงเรียนบ้านคำสมอ(ศรีศึกษา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 เป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 ผู้วิจัยได้รับผิดชอบจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบปัญหาเบื้องต้น คือ ผู้เรียนไม่เข้าใจเสียงสัมผัสในคำประพันธ์ ไม่สามารถแต่งคำคล้องจอง และแต่งกลอนสี่ได้ จากนั้นผู้วิจัยได้ลองให้ผู้เรียนเขียนกลอนสี่ โดยยังไม่ได้มีการจัดการเรียนการสอน และประเมินจากการเขียน พบว่าผลการประเมินทักษะการแต่งกลอนสี่ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในปี 2564 ไม่ผ่านร้อยละ 20 จากการประเมิน ในเบื้องต้นพบว่า ผู้เรียนมีพื้นฐานเฉพาะในการเขียนคำให้ครบตามฉันทลักษณ์เท่านั้น

จากการศึกษาแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการแต่งกลอน พบว่า มีนักวิชาการหลายคนได้ให้แนวทางในการจัดการเรียนการสอนดังที่ นพดล สังข์ทอง (2548) มณี จานโอ (2546), ทิพวรรณ หอมพูล (2547), ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2547), สุภา ฝักข่อง (2549), ประทีป วาทิกทินกร (2553), บุญเหลือ ใจมโน (2555) และเริงชัย ทองหล่อ (2558) กล่าวว่า คำประพันธ์มีลักษณะบังคับ คือ คณะ พยางค์ สัมผัส คำครุ ลหุ คำเอก คำโท คำเป็น คำตาย เสียงวรรณยุกต์ คำนำ และคำสร้อย โดยคำประพันธ์ทุกชนิดจะมีคณะ พยางค์ และสัมผัส ทั้งสัมผัสนอก สัมผัส โดยการใช้สัมผัสสระ และสัมผัสอักษร จะทำให้คำประพันธ์มีความไพเราะ

ส่วน วสุณี รักษาจันทร์ (2541) และสมบัติ จำปาเงิน (2541) กล่าวว่า การเขียนกลอน เป็นศิลปะการเขียน และการประพันธ์ที่เกิดจากประสบการณ์และจินตนาการของผู้อ่านที่ถ่ายทอดผ่านตัวอักษรสู่ผู้อ่าน ขณะที่ เนาวรัตน์ ศรีฉ่ำ (2549) ชี้ว่าการสอนแต่งกลอน ต้องทำให้เด็กได้เรียนรู้อย่างมีความสุข ย่อมทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น พร้อมกันนั้นสุวคนธ์ จงตระกูล (2559) กล่าวว่า การสอนแต่งกลอน เป็นเรื่องง่ายสำหรับผู้ที่มีพรสวรรค์หรือมีความสามารถพิเศษ แต่ยากสำหรับหลายคนที่มีความสนใจ แต่คิดกังวลว่าการแต่งร้อยกรองเป็นเรื่องยากค่อนข้างสลับซับซ้อน พร้อมกันนั้นจุฑาภรณ์ (กมลชัย) วงศ์คำดี (2536) และพร้อมยศ ถาริยะ (2558) มีทรรศนะคล้ายกัน ระบุว่า การเขียนบทร้อยกรอง ถือเป็นศิลปะประเภทหนึ่งที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ และต้องสอนให้ถึงความงามทางภาษาในบทร้อยกรอง

เมื่อพิจารณางานวิจัยซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนการแต่งกลอนสี่ (พริภา ปัญญานะ, 2545; ฉวีวรรณ ศรีอุทัย, 2548; เตือนใจ จินดาฤทธิ์, 2548; นิพนธ์ โพธิ์ไทร, 2552; นิตยา นันตะจันทร์, 2560; ผุสดี ศรีเมือง, 2564) พบว่า ส่วนมากการจัดการกระบวนการเรียนรู้ รวมถึงแนวทางของการสอน มุ่งเน้นไปที่กระบวนการสอน กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนและการนำแนวคิดทฤษฎีของต่างประเทศมาประยุกต์ใช้ในการสอน ช่องว่างสำคัญที่ผู้วิจัยพบว่า คือ ยังไม่เห็นงานวิจัยที่เป็นเทคนิควิธีการในการสอน อันลักษณ์ของกลอนสี่ให้กับผู้เรียน

ขณะที่นักวิชาการชี้ว่า ผู้เรียนต้องรู้จักหาคำสัมผัส สรรคำ (ยุทธ โตติเทพย์ และสุธีร์ พุ่มกุมาร, 2548; สำลี รักสุทธี, 2554) ใช้คำให้เหมาะสม (บุญเหลือ ใจมโน, 2555) กำหนดจุดมุ่งหมาย (วรภรณ์ บำรุงกุล, 2542) มีสมุดบันทึกกลอน (สุจิต เพียรชอบ และสายใจ อินทรมพรวัย, 2536) เข้าใจแผนผัง และสัมผัส (เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2558) ครูให้กำลังใจผู้เรียน (เปรมศรี ศรีพลราช และสำราญ กำจัดภัย, 2556; สิริภรณ์ สุริยะสกุลวงษ์, 2553; สุรัตน์ คำหอมริน, 2558) การเปลี่ยนบรรยากาศของห้องเรียน (วิลักษณ์ ศรีป่าซาง, 2538); ศิวกานต์ ปทุมสติ, 2533; นัยนา สุทธิธรรม, 2517) นักเรียนฝึกเติมคำ (เกหลง พานิช, 2517; พยุง ญาณโกมุท, 2518) ฝึกท่องบทร้อยกรอง (เทือก กุสุมา ณ อยุธยา, 2511; รัชนี ศรีไพรวรรณ, 2527; กานดา ดาระสวัสดิ์ และคณะ, 2517; ชวิน พงษ์ผจญ, 2560) พร้อมกันนั้นในมุมมองของผู้วิจัย ที่ได้เคยศึกษา และมีประสบการณ์ ในการแต่งกลอน ต้องการนำเสนอแนวทางการสอนแต่งกลอนสี่ โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ “ตารางเสียงสัมผัส” ซึ่งโยงคำที่เกี่ยวข้องในอันลักษณ์ของกลอนสี่ เพื่อให้ผู้เรียน เข้าใจคำสัมผัส ลักษณะบังคับ และการเขียนกลอนสี่ โดยประยุกต์กับแนวคิดของนักวิชาการที่ได้เสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอนการแต่งกลอนไว้ มาเป็นอีกแนวทางในการพัฒนาการเขียนกลอนสี่ พัฒนาทักษะของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น

งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาการพัฒนาความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสี่โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ “ตารางเสียงสัมผัส” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พร้อมทั้งเปรียบเทียบความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสี่ ก่อนและหลังการเรียน และศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนจากการใช้เทคนิคการสอนแบบ “ตารางเสียงสัมผัส” ซึ่งจะเป็นแนวทางในการการแก้ไข ส่งเสริม และนำเสนอแนวทางในการพัฒนาความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสี่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสี่โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ “ตารางเสียงสัมผัส” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสี่ ก่อนและหลังการใช้เทคนิคการสอนแบบ “ตารางเสียงสัมผัส” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสี่โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ “ตารางเสียงสัมผัส”

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตการวิจัย (Data Collection)

1) กลุ่มเป้าหมาย (the Sample Study Group)

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านคำสมอ (ศรีศึกษา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling)

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (The Research instruments)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

2.1) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสี่โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ “ตารางเสียงสัมผัส” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 5 แผน รวม 10 ชั่วโมง ผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X}=4.62$)

2.2) แบบประเมินความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสี่แบบเกณฑ์การให้คะแนน (Scoring rubrics) โดยมีองค์ประกอบ คือ (1) ประเด็นการประเมิน (Criteria) 5 ประเด็น ประกอบด้วย รูปแบบฉันทลักษณ์ เนื้อหาสาระที่น่าเสนอ วรรณศิลป์ การเสนอแนวความคิด และการเขียนสะกดคำ (2) ระดับความสามารถ (Performance Level) 4 ระดับ ประกอบด้วย ดีมาก 4 คะแนน ดี 3 คะแนน พอใช้ 2 คะแนน ปรับปรุง 1 คะแนน ผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X}=4.81$)

2.3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 10 ข้อ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พบว่าแบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50-1.00 จึงนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย แล้วหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามความพึงพอใจเป็นรายข้อโดยใช้วิธี Item-total Correlation พบว่า มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r_{xy}) ตั้งแต่ 0.51-0.93 และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินความพึงพอใจทั้งฉบับโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (C-Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินความพึงพอใจทั้งฉบับ เท่ากับ 0.902

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection)

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre-Experimental Design) แบบศึกษา กลุ่มเดียววัดผลก่อนและหลังการทดลอง โดยได้ดำเนินการทดลองตามขั้นตอน ดังนี้

1) ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ความรู้เบื้องต้นในการแต่งกลอนสี่ ให้กับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 2 ชั่วโมง จากนั้นประเมินความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสี่ ในหัวข้อ “อุบลราชธานีที่ฉันรู้จัก” จำนวน 3 บท ก่อนเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสี่โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ “ตารางเสียงสัมผัส” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

2) ดำเนินแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสี่ โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ “ตารางเสียงสัมผัส” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 5 แผนรวม 10 ชั่วโมง สังเกตพฤติกรรม ข้อคำถาม และการทำงานให้นักเรียน ทั้งนี้ระยะเวลาดำเนินการนี้ไม่รวมกับการให้ความรู้เบื้องต้น จากนั้นประเมินความสามารถทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน

3) ประเมินความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสี่ ในหัวข้อเดียวกันกับการประเมินความสามารถก่อนเรียน และสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน หลังการทดสอบสิ้นสุดลง โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

4) นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติ จากนั้นจึงสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

3. การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis)

1) วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสี่โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ “ตารางเสียงสัมผัส” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 โดยใช้สูตร E_1/E_2 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐานได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) เปรียบเทียบความสามารถความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสี่ ก่อนและหลังการใช้เทคนิคการสอนแบบ “ตารางเสียงสัมผัส” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ใช้สถิติทดสอบ Nonparametric Test แบบ The Wilcoxon signed Rank test

3) วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสี่โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ “ตารางเสียงสัมผัส” โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสี่โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ “ตารางเสียงสัมผัส” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 5 แผน รวม 10 ชั่วโมง มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 80/80.56 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสี่โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ “ตารางเสียงสัมผัส” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

ประสิทธิภาพ	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	ร้อยละ
ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1)	100	80.00	80.00
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2)	20	16.11	80.56
ประสิทธิภาพของเทคนิคการสอนแบบ “ตารางเสียงสัมผัส” (E_1/E_2) เท่ากับ 80/80.56			

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้เรียนผ่านเทคนิคการสอนแบบ “ตารางเสียงสัมผัส” มีความสามารถความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสี่ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสี่ ก่อนและหลังการใช้เทคนิคการสอนแบบ “ตารางเสียงสัมผัส” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ตัวแปร	เทคนิคการสอน	N	Mean rank	Sum of rank	Z	P
ก่อนเรียน	Negative Ranks	0	.00	.00	-2.714*	.007
หลังเรียน	Positive Ranks	9	5.00	45.00		
	Ties	0				
	Total	9				

*P<มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสี่ ที่ได้เรียนผ่านเทคนิคการสอนแบบ “ตารางเสียงสัมผัส” พบว่า ความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสี่หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้รับการจัดการเรียนรู้การแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสี่ โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ “ตารางเสียงสัมผัส” มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$ และ S.D. = 0.43) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสี่โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ “ตารางเสียงสัมผัส”

ข้อที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	ฉันรู้สึกชอบกิจกรรมการเรียนรู้ครั้งนี้	4.22	0.97	มาก
2	ฉันรู้สึกชอบบรรยากาศการเรียนรู้ในครั้งนี้	4.44	0.53	มาก
3	ฉันรู้สึกชอบการแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อน	4.33	0.87	มาก
4	ฉันรู้สึกชอบการแต่งกลอนสี่	3.56	0.73	มาก
5	ฉันรู้สึกว่าการแต่งกลอนสี่มีประโยชน์	4.56	0.73	มากที่สุด
6	ฉันรู้สึกชอบการสอนแต่งกลอนสี่ของคุณครู	4.11	1.05	มาก
7	ฉันรู้สึกชอบลำดับ และขั้นตอนการสอนของคุณครู	4.89	0.33	มากที่สุด
8	ฉันรู้สึกชอบวิธีการแก้ไข และปรับปรุงกลอนสี่ที่คุณครูให้คำแนะนำ	4.67	0.50	มากที่สุด
9	ฉันรู้สึกชอบผลงานการแต่งกลอนสี่ของตนเอง	3.67	0.87	มาก
10	เมื่อเรียนเสร็จ ฉันรู้สึกมั่นใจที่จะแต่งกลอนสี่ให้เพื่อนอ่าน	3.89	0.60	มาก
ความพึงพอใจภาพรวม		4.23	0.43	มาก

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัย พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสี่โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ “ตารางเสียงสัมผัส” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 5 แผน รวม 10 ชั่วโมง มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 80/80.56 ทั้งนี้เมื่อพิจารณาประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1)และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) พบว่ามีค่าไม่ต่างกันมากนัก แสดงให้เห็นว่าแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสี่โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ “ตารางเสียงสัมผัส” ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการแต่งกลอนสี่เป็นไปตามลำดับ ตามศักยภาพของผู้เรียนในแต่ละบุคคล สอดคล้องกับ วสุณี รักษาจันทร์ (2541) กล่าวว่า การสอนให้ผู้เรียนเขียนกลอนเป็นเรื่องที่ยากเพราะเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อน และเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของแต่ละคน พร้อมกันนั้นผลการวิจัย ยังชี้ให้เห็นว่าทักษะการแต่งคำประพันธ์จำเป็นต้องใช้เวลาในการพัฒนา และปรับปรุงฝีมือการประพันธ์ให้ดียิ่งขึ้น โดยแต่ละบุคคล จะใช้เวลาในการเรียนแต่งคำประพันธ์ให้ได้แตกต่างกัน สอดคล้องกับสมบัติ จำปาเงิน (2541) กล่าวว่า

ศิลปะการเขียนและการประพันธ์เกิดจากประสบการณ์และจินตนาการของผู้เขียนที่ถ่ายทอดผ่านตัวอักษรสู่ผู้อ่าน การที่จะรวบรวมความคิดว่าจะเขียนอะไร เป็นสิ่งที่ไม่ง่ายนัก ปัญหาสำคัญอันเกิดจากการคิดและการเขียนนั้นทำให้หลายคนท้อแท้ไม่ฝึกและพัฒนาตนเอง หากมีความพยายามมีความตั้งใจจริงและได้รับโอกาส รวมทั้งมีสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมแล้ว การคิดและการเขียนสามารถพัฒนาได้ หากมีความพยายาม

ข้อค้นพบสำคัญ เทคนิคการสอนแบบ “ตารางเสียงสัมผัส” ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจการใช้เสียงสัมผัสในแต่ละวรรคของกลอนสี่ ไม่ว่าจะเป็นสัมผัสระหว่างวรรค สัมผัสระหว่างบท และการหลีกเลี่ยงการใช้สัมผัสเลื่อน ซึ่งเป็นข้อดีของการใช้เทคนิคนี้ ซึ่งเทคนิคนี้จะช่วยลดจุดอ่อนในการเขียนกลอน ดังที่ยุทธ โตดิเทพย์ และสุธีร์ พุ่มกุมาร (2548) แนะนำวิธีการเขียนกลอนว่าปัญหาค่อนข้างหนักสำหรับนักเขียนกลอนทุกคน คือ การหาคำสัมผัสในบทต่อไป ดังนั้น เมื่อจะลงเสียงหรือคำท้ายวรรค จะต้องคิดเสียก่อนว่าคำที่จะมารับสัมผัสในวรรคต่อไป ถ้าวางคำท้ายวรรคด้วยคำที่มีเสียงสระยาก ๆ การเขียนก็จะยาก หรือเขียนต่อไปไม่ได้

2. จากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้เรียนผ่านเทคนิคการสอนแบบ “ตารางเสียงสัมผัส” มีความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสี่ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ เนื่องจากปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่ง คือ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้เรียนได้เรียนรู้เพียงสัมผัสคล้องจอง และการเขียนกลอนสี่เบื้องต้นเท่านั้น โดยพิจารณาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในการทดสอบก่อนเรียน พบว่า ผู้เรียนยังมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการใช้สัมผัสระหว่างวรรค และสัมผัสระหว่างบท เมื่อได้เรียนด้วยเทคนิคการสอนแบบ “ตารางเสียงสัมผัส” จึงมีความแม่นยำ ในส่วนของการเขียนกลอนสี่ได้ตรงฉันทลักษณ์มากยิ่งขึ้น ดังที่พรธิภา ปัญญาะ (2545) ได้เคยศึกษา การสอนเขียนบทร่ายกรองสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า การเขียนกลอนสี่ต้องใช้คำสั้น ๆ ง่าย ๆ แล้วจึงฝึกเขียนเป็นกลุ่มคำ วลี ประโยค การใช้คำที่ถูกต้องตามหลักการใช้ภาษาและตามหลักฉันทลักษณ์ของกลอนสี่ ซึ่งเทคนิคการสอนแบบ “ตารางเสียงสัมผัส” จะเข้าไปช่วยให้ผู้เรียนจำฉันทลักษณ์ได้แม่นยำขึ้น

อย่างไรก็ตามข้อค้นพบสำคัญเกี่ยวเนื่องกับความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสี่ โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ “ตารางเสียงสัมผัส” คือ ผู้เรียนมีความกังวลกับเสียงสัมผัสและฉันทลักษณ์มากเกินไป ทำให้กลอนสี่มีเสียงสัมผัส แต่ไม่ได้ใจความ ซึ่งครูผู้สอนจำเป็นต้องคอยให้คำแนะนำในแต่ละบท และคอยปรับปรุงแก้ไขให้อยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับชิน พงษ์ผจญ (2560) ได้อธิบายการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่ายกรองตามแนวทาง 7 ขั้นตอน ได้แก่ ศึกษาฉันทลักษณ์ รู้จักเกมกลอน เลือกก่อนรังสรรค์ ประพันธ์ผลงาน วิเคราะห์ปรับแก้ สนุกเพลิดเพลิน และแบ่งปันประสบการณ์ พร้อมกันนั้นครูต้องพยายามเพิ่มคำศัพท์ให้กับผู้เรียนเพื่อให้สามารถเลือกใช้คำได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ดังที่วีรภรณ์ บำรุงกุล (2542) ได้กล่าวถึงเทคนิคหรือกลวิธีในการแต่งคำประพันธ์ไว้ว่า ต้องกำหนดจุดมุ่งหมายก่อนว่าจะเสนอสิ่งใดแก่ผู้อ่าน ความคิดจินตนาการ หรืออารมณ์แล้วเรียบเรียงเนื้อความออกเป็นวรรค ในแต่ละวรรคมีจำนวนคำปรากฏ

ตามฉันทลักษณ์ ต้องหาคำมารับสัมผัสให้ถูกต้องตามฉันทลักษณ์ ต้องเลือกคำที่มีเสียงวรรณยุกต์เหมาะสมมาใส่ เพราะถ้าใช้เสียงวรรณยุกต์ผิดจากนิยามหรือใช้เสียงวรรณยุกต์ที่ห้ามใช้ก็จะทำให้เสียงอ่านเพี้ยนหรือไม่ไพเราะ ซึ่งถือว่าเป็นการแต่งกลอนผิดได้ ต้องเลือกหาคำที่เป็นสัมผัสสระและสัมผัสอักษรมาใช้ในแต่ละวรรค เพื่อสร้างเสียงไพเราะในกลอน ต้องพยายามสรรหาคำมาใช้ให้ตรงกับความเป็นจริงที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อกับผู้อ่าน หากคำที่สร้างภาพพจน์แก่ผู้อ่านได้ก็จะเป็นการดี

3. จากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้รับการจัดการเรียนรู้การแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสี่ โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ “ตารางเสียงสัมผัส” มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$ และ S.D. = 0.43) ทั้งนี้เนื่องจากรู้สึว่าการเขียนกลอนสี่ไม่ได้ยากเกินความสามารถของตนเอง ซึ่งในตอนแรกจากการสนทนาพูดคุยกับผู้เรียน พบว่า ไม่เชื่อว่าตนเองจะแต่งกลอนได้ แต่เมื่อได้เรียน แต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสี่ โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ “ตารางเสียงสัมผัส” ทำให้เขียนกลอนได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยผุสดี ศรีเมือง (2564) ได้ศึกษา การพัฒนาทักษะการเรียนรู้แบบ 4 MAT เรื่อง การแต่งบทร้อยกรอง ประเภทกลอนสี่ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และนิตยา นันตะจันทร์ (2560) ได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบการสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ (Community Language Learning) เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยทศวิชา ท 13101 เรื่องฝึกแต่งร้อยกรองประเภทกลอนสี่ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 งานวิจัยทั้งสองเรื่องมีความพึงพอใจของผู้เรียนอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

หากพิจารณาประเด็นสำคัญ ซึ่งเกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของผู้เรียนในภาพรวม ไม่อยู่ในระดับมากที่สุด อาจด้วยเทคนิคการสอนแบบ “ตารางเสียงสัมผัส” ยังไม่สามารถทำให้การเขียนกลอนสี่ของผู้เรียนครบถ้วน ทั้งฉันทลักษณ์ และเนื้อความได้ โดยยังต้องได้รับการปรับปรุง และตรวจทานกับครูผู้สอน ซึ่งส่งผลต่อความมั่นใจในการเขียนกลอนสี่ของผู้เรียน ดังเช่นนัยนา สุทธิธรรม (2517) ได้เสนอแนะวิธีจัดกิจกรรมในการสอนแต่งคำประพันธ์ ในบางครั้งครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนแต่งคำประพันธ์ โดยไม่จำกัดรูปแบบและ เนื้อหาบ้าง แต่ควรจะทำหลังจากที่นักเรียนเข้าใจหลักเกณฑ์ทางฉันทลักษณ์โบราณ และได้ฝึกหัดการแต่งตามแบบแผนนั้นแล้ว การเปลี่ยนบรรยากาศจากในห้องเรียนไปยังสถานที่ต่าง ๆ เช่น สนามหญ้าหน้าโรงเรียน หรือการไปทัศนศึกษา จะช่วยให้นักเรียนได้เห็นฉากหรือเกิดแนวความคิดใหม่ ๆ ได้ กิจกรรมในห้องเรียน อาจใช้อุปกรณ์อื่น ๆ เช่น ภาพ หรือการเล่าเรื่องให้เด็กเกิดจินตนาการต่อเนื่องจากภาพหรือเรื่องที่เล่า สนับสนุนให้นักเรียนแต่งบทร้อยกรองมาลงในวารสารของโรงเรียนหรือหนังสือพิมพ์ที่จำหน่ายโดยทั่วไป จัดให้มีป้ายประกาศสำหรับให้นักเรียนแต่งคำประพันธ์โต้ตอบกัน หรือหาคำประพันธ์บทเด่น ๆ มาติดไว้เสมอซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในการแต่งกลอนสี่มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนสี่โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ “ตารางเสียงสัมผัส” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ครูต้องมีการจัดกิจกรรมเพิ่มเติมและให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนเสมอในส่วนของการใช้คำ การวางโครงเรื่อง การวางประเด็น และกลวิธีทางวรรณศิลป์ประกอบด้วย เพื่อให้ผลงานการแต่งคำประพันธ์ออกมาได้ดี ด้วยเทคนิคการสอนแบบ “ตารางเสียงสัมผัส” เป็นเพียงพื้นฐานในการเสริมความแม่นยำทางฉันทลักษณ์ให้กับผู้เรียน ทั้งนี้ครูผู้สอนต้องหากิจกรรมที่ทำให้นักเรียนเปิดใจรับฟังคำวิจารณ์ของครู เพื่อน หรือบุคคลอื่น ๆ ที่มีต่อบทประพันธ์ของตนเอง และพร้อมที่จะนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการสำรวจข้อมูลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแต่งกลอนที่ผ่านมา และงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยเห็นว่ายังไม่มีการพัฒนาเทคนิคการสอน “ตารางเสียงสัมผัส” หรือแนวทางการจัดการเรียนการสอนการแต่งคำประพันธ์อย่างเป็นระบบ รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาด และจินตนาการของผู้เรียนมีความสัมพันธ์มากน้อยเพียงใดกับการแต่งคำประพันธ์ ดังนั้นงานวิจัยในอนาคตควรมีการศึกษาในประเด็นดังกล่าวเพิ่มเติมซึ่งจะมีส่วนช่วยในการออกแบบแนวทางการจัดการเรียนการสอนการแต่งคำประพันธ์ได้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กานดา ดาระสวัสดิ์ และคณะ. (2517). *รายงานการสัมมนา เรื่อง การสอนแต่งคำประพันธ์ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สายศิลปะ*. กรุงเทพฯ: แผนกมัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกหลง พานิช. (2517). "ข้อคิดบางประการในการสอนภาษาไทย" ใน *จุลสารภาษาไทย* เล่มที่ 4 หน้า 110 - 123. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมการศาสนา.
- จุฑาภรณ์ (กมลชัย) วงศ์คำดี. (2536). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเขียนร้อยกรองและพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยการใช้แบบฝึกเสริมทักษะกับการใช้แบบฝึกหัดตามคู่มือครู*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ฉวีวรรณ ศรีอุทัย. (2548). *การสร้างแบบฝึกการเขียนกลอนสี่ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย แผนกประถม*. เชียงใหม่: ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การสอนภาษาไทย) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชวิน พงษ์ผจญ. (2560). เกมกลอน: กิจกรรมการเรียนรู้ร้อยกรองที่มากกว่าความสนุก. *วารสารไทยศึกษา*, 13(2), 15-50.

- ฐะปะนีย์ นาครทรรพ. (2549). ฉันทลักษณ์ไทย." สารานุกรมไทยฉบับเยาวชน 14. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ.
- เดือนใจ จินดาฤทธิ์. (2548). การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ภาษาไทยด้านการเขียนกลอนสี่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยกลุ่มร่วมมือกันเรียนรู้. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทิพวรรณ หอมพล. (2547). ทักษะภาษาไทยเพื่ออาชีพ. กรุงเทพฯ: วังอักษร.
- เทือก กุสุมา ณ อยุธยา. (2511). ข้อห้ามสี่ประการในการสอนร้อยกรองแก่เด็กชั้นประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: ประชาศึกษา.
- นพดล สังข์ทอง. (2548). ร้อยกรองเขียนไม่ยาก. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊ค.
- นัยนา สุทธิธรรม. (2517). ฉันทลักษณ์ไทยร่วมสมัยในการสอนแต่งคำประพันธ์ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตยา นันตะจันทร์. (2560). การพัฒนารูปแบบการสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ (Community Language Learning) เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย รหัสวิชา ท 13101 เรื่อง ฝึกแต่งร้อยกรองประเภทกลอนสี่ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. ลำพูน: โรงเรียนบ้านป่าปวย อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน.
- นิพนธ์ โพธิ์ไทร. (2552). การพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนกลอนสี่โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. บุรีรัมย์: หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์. (2558). ครูพบกูรู แต่งกลอนอย่างสร้างสรรค์. (DLIT PLC พัฒนาวิชาชีพครู, ผู้สัมภาษณ์)
- เนาวรัตน์ ศรีฉ่ำ. (2549). ผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิคแบ่งกลุ่มคณะผลสัมฤทธิ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง การแต่งกลอนสุภาพ ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- บรรจง ชาคริต. (2554). เคล็ดลับการแต่งคำประพันธ์ โคลง ร่าย ฉันท์ กาพย์ กลอน. กรุงเทพฯ: ยูแพคอินเตอร์.
- บุญเหลือ ใจโม. (2555). การแต่งคำประพันธ์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ประทีป วาทิกทินกร. (2553). ร้อยกรอง. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เปรมศรี ศรีพลราช และสำราญ กำจัดภัย. (2556). การพัฒนาชุดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือและเทคนิคผังความคิด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, 3(1), 44.
- ผุสดี ศรีเมือง. (2564). การพัฒนาทักษะการเรียนรู้แบบ 4 MAT เรื่องการแต่งบทร้อยกรอง ประเภทกลอนสี่ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 16(2), 110-123.
- พยุง ญาณโกมุท. (2518). วิธีสอนภาษาไทย เอกสารประกอบการเรียนวิชาภาษาไทย วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา. พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์แสงสุทธิการพิมพ์.

- พรธิภา ปัญญาณะ. (2545). การสอนเขียนบทร้อยกรองสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พร้อมยศ ถาริยะ. (2558). การพัฒนาทักษะการแต่งคำประพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบฝึกทักษะการแต่งคำประพันธ์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มณี จานโอ. (2546). ทักษะภาษาไทยเพื่ออาชีพ. กรุงเทพฯ: มณฑลการพิมพ์.
- ยุทธ โตดิเทพย์ และสุธีร์ พุ่มกุมาร. (2548). คู่มือเรียนเขียนกลอน. กรุงเทพฯ: แม่โพสพ.
- ยุทธ โตดิเทพย์ และสุธีร์ พุ่มกุมาร. (2552). คู่มือเรียนเขียนกลอน. กรุงเทพฯ: แม่คำฝาง.
- รัชณี ศรีไพรวรรณ. (2527). เอกสารการสอนชุดวิชา การสอนกลุ่มทักษะ 1 (ภาษาไทย) หน่วยที่ 9 - 15. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ราชบัณฑิตยสภา. (2564). แผนปฏิบัติการด้านนโยบายภาษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2564-2565). กรุงเทพฯ: สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.
- เริงชัย ทองหล่อ. (2558). หลักการประพันธ์. กรุงเทพฯ: ไฮแอตพับลิชชิง.
- วรรณ บำรุงกุล. (2542). การแต่งคำประพันธ์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วสุณี รักษาจันทร์. (2541). หลักภาษาไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เดอะบุคส์.
- วิลักษณ์ ศรีป่าซาง. (2538). สอนอย่างไรให้เด็กชอบอ่านและเขียนร้อยกรอง. เชียงใหม่: สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคพายัพ.
- ศิวกานต์ ปทุมสูตร. (2533). กลวิธีสอนเด็กให้เรียนเขียนกวี. กรุงเทพฯ: แสงศิลป์การพิมพ์.
- สมบัติ จำปาเงิน. (2541). นิบาตชาดก ฉบับภาษาสยาม. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551. กรุงเทพฯ: สกสศ. ลาตพรวัว.
- สำลี รักสุทธี. (2554). แบบฝึกการแต่งคำคล้องจองและกลอนสี่ ภาษาไทย ป.2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์. พ.ศ. พัฒนา.
- สิรภณห์ สุริยะสกุลวงษ์. (2553). ผลการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่อง การแต่งกลอนสุภาพชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กิจกรรมโครงงาน. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุจิต เพียรชอบ และ สายใจ อินทร์พรชัย. (2536). วิธีสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภา ผักช่อง. (2549). ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับร้อยกรองไทย. พิษณุโลก: โฟกัส พรินติ้ง.
- สุรัตน์ คำหอมรีน. (2558). การพัฒนาความสามารถในการแต่งกลอนสุภาพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับแบบฝึก. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุคนธ์ จงตระกูล. (2559). การจัดการเรียนการสอนการแต่งคำประพันธ์ในโรงเรียน. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.

